

03 april 2022

JEZELF VERLOOCHENEN EN JE KRUIS OP JE NEMEN

Mattheus 16, vers 13 t/m 28

Het gaat in deze preek over heel grote dingen. Over je leven redden of je leven verliezen. Over je leven voor altijd mogen vasthouden en over je leven kwijtraken. Heel grote dingen. Dingen, waar ik daarom ook heel voorzichtig, zoekend, maar ook heel concreet, ernstig, diep met u over wil nadenken.

De weg die Jezus moest gaan

Voor deze grote thema's moeten wij in gedachten helemaal terug naar een moment bijna aan het einde van Jezus' leven, ergens in het noorden van Israël. Op een wat onherbergzame, onverwachte plaats helemaal bovenin Israël is Jezus met zijn leerlingen in gesprek. Hij is met hen in gesprek over Zichzelf: Wie is Hij? Nu, Petrus heeft zojuist ter plekke geloofsbelijdenis gedaan. Hij heeft de prachtige woorden gesproken: 'U bent de Christus, de Zoon van de levende God. U bent de Messias, de Christus. U bent de van God gezonden Redder. U bent God Zelf!' Een prachtig moment! Maar dan opeens verandert de stemming... Jezus vertelt hen dat zij dit nog niet overal moeten gaan verkondigen – zij krijgen een zwijgplicht – want *eerst zal Jezus naar Jeruzalem gaan om daar veel te lijden, om gedood te worden en na drie dagen opgewekt te worden* (vers 31).

En Jezus gaat gelijk met hen richting Jeruzalem. Hij reist zuidelijk, Hij daalt met Zijn leerlingen vanuit het hoge noorden af naar Jeruzalem. Letterlijk en figuurlijk wordt het hoogtepunt verlaten en gaat men met Jezus de diepte in. De diepte van het lijden en de dood.

Petrus neemt Jezus onderweg even apart. Om Hem op wat zojuist door Hem is gezegd, persoonlijk aan te spreken. Dat is heel opmerkelijk. Een leerling die een leraar meent apart te moeten nemen. Dat is in ons onderwijssysteem – democratisch als wij zijn – misschien nog wat voorstelbaar maar in die tijd was het ongehoord! Waar haalt Petrus het lef vandaan? Voelde Petrus zich misschien nog even heel groot, groot genoeg, omdat hij zojuist door Jezus als rots, rots van geloof, werd getypeerd (vers 18)? Of deed Petrus deze ongehoorde actie, omdat hij zo verbijsterd was, zo verbijsterd dat niets hem meer kon tegenhouden om hier wat van te zeggen? Want: hoe kon dit bestaan? Hun Meester, hun Redder – de Zoon van de levende God, zo had Petrus beleden - kondigde Zijn eigen ondergang aan! Ja, 'na drie dagen weer opstaan', maar dat had Petrus misschien niet meer gehoord, of

verkeerd geïnterpreteerd. 'Meester, God verhoedde U!' 'Dat zal niet gebeuren, kom nou!'

Maar dan reageert Jezus ongekend fel. Nog harder dan Petrus. 'Ga weg, achter Mij, satan!' Achter Mij! Petrus wordt gesommeerd om weer in de groep leerlingen te gaan lopen. Achter Mij! ... Satan!... Jezus noemt Petrus de duivel... Daar moeten wij het even over hebben, want daar zit iets heel belangrijks in verscholen:

Ik denk dat je dit alleen kunt begrijpen, als je de geschiedenis van de verzoeking in de woestijn erbij pakt. Herinnert u zich nog die geschiedenis? Dat Jezus veertig dagen, zoals het volk Israël veertig jaar, dat Jezus helemaal aan het begin van Zijn optreden veertig dagen door de woestijn was getrokken. Een barre tocht, waarbij de satan Hem drie keer op de proef stelde. Drie keer probeerde de satan Hem van het lijden en de strijd waar Jezus doorheen moest af te houden: 'één keertje voor mij knielen en U zult nooit meer last van mij hebben, de wereld ligt aan Uw voeten'. Nou, zo is Petrus hier nu bezig – ik denk op zich wel met heel andere intenties, maar het komt op hetzelfde neer als bij de verzoeking in de woestijn door de duivel: Jezus afhouden van die weg die voor Hem ligt. Petrus, de rots, wordt daarmee tot een struikelblok. Een steen die in de weg ligt, die de weg dreigt te versperren.

Kunt u er iets van begrijpen waarom Jezus zo ongekend fel is tegen Petrus? Deze weg die Jezus zojuist heeft aangekondigd te gaan, deze weg van lijden, een weg tot in de dood, zal de totale ommekeer van deze wereld betekenen. Het nieuwe begin. Het begin van het einde van alle kwaad op deze wereld. De hoop voor alles en iedereen. Op deze weg – hoe bizar en hoe schokkend deze ook zal zijn – heeft God ervoor gekozen

om ons mensen tegemoet te komen. Op deze weg zullen wij God Zelf gaan ontdekken. 'Wie Mij heeft gezien, heeft de Vader gezien', zo zei Jezus. In de gekruisigde Jezus zien wij straks God Zelf Die al het lijden, kwaad en gruwelijkheid van deze wereld op Zich neemt. En als dat niet zou gebeuren..., dan zal er geen hoop zijn. Geen toekomst. Geen uiteindelijke bevrijding. Nee: het eeuwige nu. Die cirkel waar wij al millennia lang in ronddraaien. Op deze raadselachtige, bizarre weg die Jezus nu zal gaan, zal Gods 'ja' klinken, Zijn woord van liefde tegenover al onze waaroms en verwijten. Zo belangrijk is deze weg, deze gebeurtenis. Wilt u iets van God ervaren, of iets van God begrijpen, ontdekken... dan moet je daarom die geschiedenis van Pasen – misschien wel voor de zoveelste keer – lezen, horen, in je opnemen. Hier op deze weg, waar wij als kerk elk jaar zeven lijdensweken voor uittrekken, hier op deze weg zien wij God in het hart. En daarom is de duivelse weerstand op dit punt ook op zijn sterkst. De duivel wil niet dat wij God in het hart zien. Hij zou het liefst hebben dat wij het stuk van het lijden en sterven van Jezus uit ons geloof zouden weglaten... en ook dat wij die oproep om Jezus te volgen en ons kruis te dragen wat zouden laten staan... De duivel zou ons het

liefst gewoon verder laten gaan in het leven, gewoon onze dingen doen en een beetje geloven dat God bij je is en dat God van je houdt... Maar een christelijk geloof zonder Jezus en Zijn kruisweg, een christelijk geloof zonder de wil en de actie om Jezus te volgen hoe diep het ook zal gaan, dat is geen geloof. Dat is – zoals Bonhoeffer het eens noemde – vroom zelfbedrog. Je houdt jezelf voor de gek. En je houdt ook die je lief zijn voor de gek. 'Niemand komt tot de Vader dan door Mij', zo zei Jezus. Alleen via deze weg, deze weg richting Golgotha komen wij bij de liefdevolle Vader in de hemel uit. Zonder deze weg van Jezus, zonder Jezus op deze weg te volgen, kunnen wij hooguit wat mooie gedachten formuleren over de liefde van God en vertrouwen op God en God-heel-dichtbij, maar wij komen niet uit bij de God, de Vader van de Heere Jezus.

Wil je iets van God ontdekken, proeven, meemaken..., dan moet je hier op deze schokkende weg naar Jeruzalem achter Jezus aan mee oplopen... en alles in je opnemen. God leer je ook kennen in de natuur hoor! Ook in fijne gebeurtenissen, in talloze zegeningen groot en klein. Maar God – de onbegrijpelijke, wonderlijke God - leer je het allermeeft en aller diepst kennen op deze weg naar Golgotha. En daarom mag geen enkele steen Jezus in de weg liggen om deze weg nu te gaan. Ook Petrus, de rots, mag geen blokkade vormen. 'Ga achter Mij'. 'Terug in de rij, jij!' ...

Snapt u, snap jij waarom Jezus zo ongekend fel is en de duivel hierbij aanhaalt?

Jezelf verloochenen

Nadat Jezus zo heel duidelijk heeft aangegeven dat Hij deze weg moet gaan, nodigt Hij vervolgens Zijn leerlingen en ook jou en u uit om met Hem mee te gaan. Ja, het is een uitnodiging van Jezus. Geen dwangbevel. Wees niet bang: geen moeten in de kerk. Jezus zegt: 'wie achter Mij aan wil komen, moet Zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen en Mij volgen'.

Heel goed opletten! Voordat wij het over 'jezelf verloochenen' en 'je kruis opnemen' hebben: Jezus roept op om te volgen. Dus niet om te gaan doen en te moeten en te zullen en van jezelf te verwachten..., nee: heel dicht bij Hem te blijven. Dat is mooi! Jezus volgen, dat is: *Hem in het oog blijven houden. Je voeten op de onzekere weg die je hebt te gaan in Zijn voetstappen te zetten.* Volg Mij maar! Kom maar achter Mij aan! Want op deze weg zal je het leven vinden.

Maar als je die weg niet gaat, dan zal je vroeg of laat het leven verliezen. Dan zal dit leven met alle uitdagingen en verrassingen niet het echte leven blijken te zijn, althans: slechts een leven voor even. En een leven heel ver bij God vandaan. Maar God heeft zoveel meer voor je op het oog! Daarom: *wie achter Mij wil komen - wil jij ook? Wil je ook zo dicht bij God Zelf zijn? - die moet zichzelf verloochenen en zijn kruis opnemen.*

Maar wat is dat nu hè: jezelf verloochenen...?

Wat moet je nou doen, als je de opdracht krijgt om jezelf te verloochenen? Het klinkt heel erg negatief. Jezelf verloochenen, dat lijkt op zoiets als 'jezelf niet serieus nemen'. Geen ruimte voor jezelf mogen opeisen. Jezelf vernederen misschien. In de kerk hebben zulke associaties bij 'jezelf verloochenen' soms ook een heel schadelijke uitwerking gehad. Mensen die in het stof kropen voor God en eigenlijk gewoon bang waren voor God. Mensen die altijd maar klaagden over hun zonden:

ik kan niet, ik wil niet, ik heb niet, ik ben gewoon niets. Nu, ook al zou dat allemaal misschien nog kloppen ook..., daar gaat het hier niet over. Als het geloof bij u of jou voor een minderwaardigheidscomplex zorgt, als je door het geloof negatief over jezelf gaat denken en het je somber maakt, dan gaat er iets mis, echt! Jezus bedoelt iets anders met jezelf verloochenen, namelijk: *loskomen van jezelf.*

En dat is echt iets anders! Want als je een minderwaardigheidscomplex hebt, als je negatief over jezelf denkt, of als je jezelf altijd wegcijfert, dan ben je nog steeds bezig met je zelf, namelijk: door jezelf te straffen, weg te duwen, jezelf aan de kant te zetten als het weer een te grote plaats in gaat nemen. Maar Jezus wil niet dat je jezelf wegduwt, vernedert of wat dan ook..., Hij wil je juist *losmaken van jezelf.* Dat je niet meer zo aan jezelf vast zit, in welke zin dan ook.

Ik heb een tijdje nagedacht over een voorbeeld om duidelijk te maken wat 'loskomen van jezelf' is en waarom dat juist positief is. Ik zat aan allerlei actualiteiten te denken, maar kwam er niet uit. Ik kon geen beter voorbeeld bedenken dan een voorbeeld uit de Bijbel zelf. Ik moest denken aan Jakob, die bij zijn oom Laban op de boerderij werkte. Kent u die geschiedenis? Jakob was helemaal verliefd op Rachel, de dochter van Laban. Nu, Laban vond het goed dat Jakob met Rachel zou gaan trouwen, alleen....: hij moest dan eerst zeven jaar werken om met Rachel te kunnen trouwen. Zeven jaar hard werken. Wat een zelfverloochening. Maar – zo vertelt het boek Genesis - Jakob leek de tijd te vergeten. De jaren waren voor hem als dagen, zo vertelt Genesis. Jakob lette niet op de tijd, Jakob vergat zichzelf..., omdat hij zo vol was van zijn aanstaande Rachel. Nou, dat is een soort jezelf verloochenen, zoals Jezus bedoelde: **zo vol zijn van liefde dat je jezelf vergeet.**

Jezus draagt u en mij op om onszelf te verloochenen. Zonder de uitnodiging om Jezus te volgen, zou dat een heel harde eis zijn, een liefdeloze opdracht om jezelf te vernederen, je eigenwaarde te verliezen enzovoort. Maar als je helemaal vol bent van Jezus..., als je hart bij Jezus is, omdat je in deze Jezus op weg naar Jeruzalem God Zelf hebt mogen ontdekken... als je dat hebt gezien, geproefd van Hem..., dan raak je los van jezelf omdat je alleen nog maar Jezus ziet. Voor buitenstaanders zal het dan misschien nog steeds lijken alsof je je moet vernederen, alsof je heel veel van Jezus moet enzovoort..., maar als je vol van liefde bent, als je echt door Jezus geraakt bent..., dan weet je wel beter.

Maar dan blijft het toch nog wel een heel ingewikkelde opdracht dat jezelf verloochenen... *Bent u eigenlijk al losgekomen van uzelf?* Of ben jij nog steeds heel veel met jezelf bezig? Ik heb vanwege deze preek in de afgelopen week eens wat extra op mijzelf gelet, maar ik werd er niet vrolijk van: het ene moment vond ik mij erg zielig, op het andere moment wilde ik graag voor mijzelf even dit, op weer een ander moment wilde ik even mijn gelijk krijgen (volkomen terecht, maar toch), op weer een ander moment droomde ik even over mijn toekomst, dan weer zocht ik een stukje bevestiging om mijn eigenwaarde op te poetsen... Wat is je leven vaak helemaal om je eigen zelf heen gebouwd! Heeft u dat ook niet? Met jezelf in het centrum... Ja, dat wordt in onze samenleving je ook op allerlei manieren

aangeleerd – de patiënt staat centraal, het kind staat centraal, je mag zelf de route van je leven uitstippelen, je moet zelf je eigen doelen stellen... en dat is allemaal niet verkeerd – maar wat is het een opgave om anno 2022 los te komen van jezelf... Maar het gaat helemaal niet om je zelf. In je persoonlijke leven niet. In de samenleving niet. In de kerk ook niet. Ook daar is dat denken vanuit jezelf en je behoeften helemaal binnen gedrongen, zo lijkt het soms. Nee: *loskomen van jezelf en vol van Jezus zijn!* Hem volgen. Dicht bij Hem blijven. Voor eeuwig met Hem leven om Hem te eren.

Hoe ziet dat jezelf verloochenen er dan in de praktijk uit? Niet dus: jezelf onderuit schoffelen of naar beneden halen. Zelfverloochening, dat is onder andere: je niet krampachtig aan jezelf vastklampen, niet in je eigen schulp kruipen en je afsluiten van de wereld en van alles wat er om heen je gebeurt. Het is de vrijheid om anderen de ruimte te geven, in de kerk, in de samenleving, maar ook gewoon bij u of jou thuis. Zelfverloochening komt tot uitdrukking in het vrij worden van de behoefte om alles te krijgen zoals wij dat willen. ... Zelfverloochening, dat is: de belangen van een ander hoger achten dan van jezelf. Niet omdat je minder bent, maar omdat je niet meer zo aan jezelf vastzit. ... Zelfverloochening, dat is: het gevecht aangaan tegen het je steeds met een ander moeten vergelijken. ... Zelfverloochening, dat is: de weg achter Jezus aangaan: nederigheid, dienstbaarheid, naastenliefde. Het staat tegenover hoogmoed, arrogantie en narcisme, gaan voor je eigen belang. ... Zelfverloochening, dat kan het grote geduld zijn dat je hebt met je puberkinderen. Maar ook het respect betonen aan je ouders, ook al krijg je niet de liefde of erkenning die je nodigt hebt en eigenlijk ook hebt verdiend. ... Zelfverloochening dat is ook: je niet mee laten nemen in de hardheid van de samenleving en gaan klagen over de wereld van tegenwoordig. Je mag je stem laten horen, maar je hoeft niet altijd jezelf te horen.

Voor Henri Nouwen, een bekende Nederlandse theoloog uit de vorige eeuw, betekende zelfverloochening dat hij zijn professorenloopbaan beëindigde om als pastor in de gehandicaptenzorg te gaan werken. Hij zou dat overigens zelf geen zelfverloochening hebben genoemd, denk ik, want dat is het: als je losgekomen bent van je eigen zelf, dan voelt het niet als verloochenen, moeten loslaten. Maar voor een ander kan zelfverloochening betekenen dat men juist wel in de academische wereld gaat werken om daar in die seculiere, harde wereld dicht bij Jezus te blijven en te laten zien hoe prachtig het is om bij Jezus te mogen horen en Hem te volgen.

Nou, dat zijn maar een aantal woorden en voorbeelden van jezelf verloochenen. De vraag is: wil jij jezelf loslaten? Gaat u het gevecht aan om los te komen van uzelf en steeds meer met Jezus verbonden te zijn? Of houdt je het bij een algemeen geloof, gewoon je eigen dingen doen en jezelf voorhouden dat God van je houdt en je helpt enzovoort?

Je kruis dragen

Jezelf verloochenen.... *en je kruis dragen*. Dat is het laatste thema van deze preek. Je kruis dragen. Niet dat kruisje van 'elk huisje heeft zijn kruisje'. Dat is inderdaad zo – elk huisje heeft zijn kruisje - maar in het geloof krijg

je een ander kruis opgedragen: een kruis dat je draagt als je dicht bij Jezus blijft en Hem volgt.

Wat dat kruis precies inhoudt, hoe dat er in je leven uit komt te zien, is voor iedereen anders. Je komt het pas te weten wat het inhoudt op het moment dat je de stap neemt om Jezus echt te gaan volgen. Sommigen ontvangen dan de genade om voor Hem te lijden, zo vertelt Paulus. Ja, dat klinkt heel apart, wreed misschien wel: de genade ontvangen om voor Jezus te gaan lijden... Maar Paulus en ook Petrus spreken er juist hun vreugde over uit, omdat zij hadden ervaren hoe goed het was om heel dicht bij Jezus te zijn op Zijn kruisweg. Petrus had dat blijkbaar later toch in zijn leven geleerd. Hij schrijft zelfs later in zijn brief: *Hoe meer u deel hebt aan Christus' lijden, des te meer moet u zich verheugen...* Anderen worden daar voor gespaard, omdat zij niet de geloofskracht hiervoor hebben.

Wat dat kruis dragen inhoudt, dat is dus voor ieder van ons verschillend. Misschien zijn het wel bepaalde zonden, waaraan je nu moet gaan werken. Een strijd met jezelf: met je negatieve gedachten, met je verkeerde verlangens, met je snelle oordeel over anderen. Een strijd met de oude mens, zoals de Bijbel het mooi noemt. Je vorige bestaan, dat nog altijd zo heel erg nu is. Het kruis, dat is ook: leven in deze wereld die zo anders is dan Gods bedoeling met deze wereld. Lijden aan het onrecht op deze wereld. Opstaan tegen het kwaad. Het kwaad overwinnen door het goede. Van vergeving getuigen waar haat is. Dicht bij Jezus blijven, terwijl er zoveel dingen worden aangeprezen die zoveel normaler, echter, fijner lijken te zijn.

Ik sluit af:

Luther heeft als een van de kenmerken van de ware kerk, de echte kerk, het lijden genoemd. Deel hebben aan het lijden van Christus. Alleen dan ben je echt christen.

Maar je hoeft het lijden niet zelf op te zoeken hoor! Je hoeft er ook niet bang voor te zijn. (Dat zeg ik als verkondiger, maar als persoontje vind ik het een stuk lastiger.) Het is de vraag of je Jezus wilt volgen. Steeds weer die verbinding met Hem zoeken. Met Hem de weg naar Golgotha gaan. Daarover zingen, horen, Hem aanbidden. Leven naar Zijn voorbeeld. Loskomen van je eigen ik. En als je zo los komt van jezelf, dan is het niet meer moeilijk om je kruis op je te nemen. Dan kan het zelfs – zo getuigen de eerste leerlingen van Jezus - prachtig zijn. Want je bent dan heel dicht bij je Redder, je Koning, Degene Die je zo lief had dat Hij alles voor je heeft gedaan.

Wie achter Mij wil komen, die moet loskomen van zichzelf, zijn kruis opnemen en Mij volgen.

Het gaat om leven vasthouden of je leven verliezen, zo allesbeslissend is de keuze. Het ging in deze preek over heel grote dingen... Wat gaat u deze week ermee doen?